

Judikát NS 21 Cdo 1875/2017

Soud:	Nejvyšší soud
Datum rozhodnutí:	08/22/2017
Spisová značka:	21 Cdo 1875/2017
ECLI:	ECLI:CZ:NS:2017:21.CDO.1875.2017.1
Typ rozhodnutí:	ROZSUDEK
Heslo:	Náhrada škody zaměstnancem
Dotčené předpisy:	§ 172 odst. 1 předpisu č. 65/1965Sb. ve znění do 31.12.2006 § 101 odst. 1 písm. a) o. s. ř. § 101 odst. 1 písm. b) o. s. ř. § 120 odst. 1 o. s. ř.
Kategorie rozhodnutí:	C

21 Cdo 1875/2017

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Zdeňka Novotného a soudců JUDr. Jiřího Doležila a JUDr. Lubomíra Ptáčka, Ph.D. v právní věci žalobce Ing. K. K., se sídlem v Ústí nad Orlicí, Velké Hamry č. 393, jako insolvenčního správce dlužníka ANIDOR s.r.o., se sídlem Bystře, Sulkovská č. 80, IČO 27473261, zastoupeného JUDr. Leošem Strouhalem, advokátem se sídlem v Chrudimi, Tovární č. 1130, proti žalovanému F. O., o zaplacení 260.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Svitavách pod sp. zn. 10 C 184/2007, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Hradci Králové – pobočky v Pardubicích ze dne 19. ledna 2017 č.j. 22 Co 348/2016-812, takto:

Rozsudek krajského soudu a rozsudek Okresního soudu Svitavách ze dne 12.4.2016 č.j. 10 C 184/2007-669 se zrušují a věc se vrací Okresnímu soudu ve Svitavách k dalšímu řízení.

O d ů v o d ň ě n í :

Žalobce (původně ANIDOR s.r.o.) se (žalobu podanou dne 12.9.2007 a změněnou se souhlasem soudu prvního stupně) domáhal, aby mu žalovaný zaplatil 260.000,- Kč s úroky z prodlení, které v žalobě specifikoval. Žalobu odůvodnil nejprve tím, že žalovaný působil u žalobce od 1.6.2005 do 13.9.2005 jako ředitel a že dne 13.6.2005 převzal od jednatelky žalobce paní G. částku 250.000,- Kč a dne 5.9.2005 vybral z účtu žalobce 100.000,- Kč. Z uvedených částek, které byly určeny jako vklad do pokladny žalobce, však žalovaný dne 13.6.2005 vložil do pokladny žalobce pouze 90.000,- Kč a zbytek ve výši 260.000,- Kč „neoprávněně drží“ a „do dnešního dne žalobci nevydal“. Následně žalobce (s ohledem na vyjádření žalovaného) k tomu doplnil, že v období od 1.6.2005 do 13.9.2005 žalovaný převzal finanční prostředky žalobce ve výši 700.000,- Kč, avšak do pokladny žalobce vložil pouze 410.000,- Kč. Uplatněný nárok podle názoru žalobce tak „vyplývá ze vzniklého schodku na finančních prostředcích žalobce“.

Okresní soud ve Svitavách rozsudkem ze dne 16.4.2012 č.j. 10 C 184/2007-252 žalobu zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení 45.500,- Kč k rukám zástupce žalovaného a České republice – Okresnímu soudu ve Svitavách na náhradu nákladů řízení 20.520,- Kč. Z výsledků provedeného dokazování soud prvního stupně „vzal za prokázané“, že „žalovaný z převzatých a vybraných finančních prostředků ve výši 700.000,- Kč vložil do pokladny žalobce celkem 540.000,- Kč, částku 60.000,- Kč vložil na účet žalobce dne 22.7.2005 a částku 100.000,- Kč předal správci konkurzní podstaty úpadce VITKA Brněnec a.s. Dr. Ing. H. na úhradu spotřebovaného plynu v tomto podniku, který od 1.6.2005 do 13.9.2005 provozoval žalobce na základě smlouvy o prodeji podniku, od které bylo odstoupeno“. Žalovanou částku si tedy žalobce neponechal, a proto žaloba „nemůže být důvodná“.

K odvolání obou účastníků Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích usnesením ze dne 30.9.2013 č.j. 22 Co 110/2013-410 rozsudek soudu prvního stupně zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení. Odvolací soud zdůraznil, že za situace, kdy mezi účastníky nebyla uzavřena dohoda o hmotné odpovědnosti, nelze věc posoudit podle ustanovení § 176 zák. práce, ale mohlo by se jednat o obecnou odpovědnost zaměstnance za škodu podle ustanovení § 172 zák. práce. V takovém případě je však zaměstnavatel povinen tvrdit a prokázat nejen vznik škody a její výši, ale i že tuto škodu zaměstnanec způsobil svým konkrétním jednáním, jež bylo porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním, a že toto porušení bylo zaviněné. V případě objektivní kumulace více škodních událostí je pak třeba zkoumat splnění těchto předpokladů v každém případě zvlášť. Vzhledem k uvedenému si tedy žalobce podle názoru odvolacího soudu „nemohl vystačit s tvrzením, že žalovaný při svém působení ve funkci ředitele převzal celkem 700.000,- Kč a žalobci zpět odevzdal do pokladny, na jeho účet, či jinak ve prospěch žalobce použil jen 410.000,- Kč, a s prokazováním tohoto tvrzení“. Aby se svým nárokem úspěš, „musel by o každé jednotlivé částce tvrdit a prokázat, že ji žalovaný převzal a zaviněným porušením svých povinností při plnění pracovních úkolů způsobil, že se majetek žalobce o tuto částku snížil a jakým způsobem se tak stalo a že mezi protiprávním jednáním žalovaného a vznikem škody existuje příčinná souvislost“. Soudu prvního stupně proto uložil, aby v tomto směru poskytl žalobci poučení a zjednal tak nápravu.

Okresní soud ve Svitavách nato usnesením ze dne 22.5.2014 č.j. 10 C 184/2007-465 „odmítl podání ze dne 11.9.2007, které je podle svého obsahu žalobou o zaplacení částky 260.000,- Kč s příslušenstvím“, a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení 100.000,- Kč k rukám zástupce žalovaného a České republice – Okresnímu soudu ve Svitavách na náhradu nákladů řízení 20.520,- Kč. Dospěl k závěru, že podáním ze dne 23.1.2014 žalobce řádně nevyhověl výzvě soudu ze dne 19.12.2013 k doplnění rozhodných skutečností, a že pro tento nedostatek „nelze v řízení dále pokračovat, protože není zřejmé, co v řízení zkoumat“.

K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové usnesením ze dne 6.10.2014 č.j. 22 Co 428/2014-493 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že žaloba se neodmítá. Uvedl, že v daném případě je zřejmé, kdo jsou účastníci řízení, a že se žalobce se vůči žalovanému domáhá zaplacení 260.000,- Kč s příslušenstvím, „když tvrdí, že žalovanému se v konkrétním časovém období mělo prostřednictvím výběrů z účtu žalobce, resp. osobním převzetím od jednatelky žalobce, dostat finančních prostředků o 290.000,- Kč vyšších, než jaké byly následně žalovaným ve prospěch žalobce vynaloženy, resp. vloženy v hotovosti do pokladny žalobce“. Takto formulovaný nárok je podle názoru odvolacího soudu „nepochybně projednatelný“, přičemž „nedoplnění skutkových tvrzení a důkazů k nim by mohlo vést k zamítnutí žaloby pro neunesení břemene tvrzení a břemene důkazního ze strany žalobce“.

Okresní soud ve Svitavách (poté, co po úpadku původního žalobce pokračoval v řízení s jeho insolvenčním správcem) rozsudkem 12.4.2016 č.j. 10 C 184/2007-669 žalobu opět zamítl a rozhodl, že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradu nákladů řízení 163.206,- Kč k rukám zástupce žalovaného a České republice – Okresnímu soudu ve Svitavách na náhradu nákladů řízení 20.520,- Kč. Podle názoru soudu prvního stupně žalobce doplnil pouze ty rozhodné skutečnosti, které se týkají toho, zda byl žalovaný zaměstnancem žalobce, „ale (přes výzvu soudu) neupřesnil již, od kdy do kdy, jaký byl obsah pracovní smlouvy, jeho náplň práce, vymezení jeho pracovních povinností a oprávnění, a to zejména při nakládání s majetkem žalobce, a jakých jednání či opomenutí se žalovaný dopustil, resp. jakými jednáními a opomenutími byla žalobci způsobena škoda, v jaké výši a zda se tak stalo zaviněním žalovaného ve formě úmyslu či nedbalosti a z čeho plyne příčinná souvislost mezi vzniklou škodou a protiprávním jednáním“. Tento nedostatek tvrzení tedy „neumožňuje soudu jiné rozhodnutí než zamítnutí žaloby“. I kdyby však tento závěr „nebyl akceptován“, soud prvního stupně „vzal za prokázané“, že „žalovaný z převzatých a vybraných finančních prostředků ve výši 700.000,- Kč vložil do pokladny žalobce celkem 540.000,- Kč, částku 60.000,- Kč vložil na účet žalobce dne 22.7.2005 a částku 100.000,- Kč předal správci konkurzní podstaty Dr. Ing. H. na zaplacení plynu“, a tudíž „dle provedeného dokazování nelze učinit závěr o tom, že si žalovaný žalovanou částku ponechal“.

K odvolání žalobce Krajský soud v Hradci Králové – pobočka v Pardubicích rozsudkem ze dne 19.1.2017 č.j. 22 Co 348/2016-812 rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl, že návrh žalobce na ustanovení zástupce žalobci se zamítá a že žalobce je povinen zaplatit žalovanému na náhradu nákladů odvolacího řízení 19.280,- Kč k rukám advokáta žalovaného. Odvolací soud vychází z toho, že „žalovaný v rozhodném období od 1.6. do 13.9.2005 vykonával v pracovněprávním vztahu pro žalobce práci ředitele“, „shledal, že v dané věci by se dle žalobcem konkrétně vylíčeného skutkového stavu mohlo jednat pouze o právní vztah z titulu obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu dle § 172 zák. práce“, když za situace, kdy „je nesporné“, že žalovaný žalované částky převzal důvodně, „je vyloučeno použití ustanovení § 243 zák. práce“. Protože ani podle jeho názoru nedoplnil žalobce na výzvu soudu prvního stupně všechny rozhodné skutečnosti, „nadále setrval“ na svém závěru, který vyjádřil ve svém předešlém kasačním usnesení, že „tvrzení žalobce (ani jeho případné prokázání), že žalovaný jako ředitel převzaté peněžní prostředky žalobce jako jeho zaměstnavatele neodevzdal zpět, není v této konkrétní věci postačující“. Opětovně zdůraznil, že „není na žalovaném, aby tvrdil a prokazoval, jak s penězi naložil“, nýbrž je na žalobci, aby tvrdil a prokázal, že převzaté peníze zaviněně použil v rozporu s pracovními povinnostmi. Kromě toho za situace, kdy žalobce tvrdil, že žalovaný jako jeho ředitel v rozhodném období v mnoha případech oprávněně přebíral a následně předával do pokladny či na účet žalobce peněžní prostředky žalobce v různých výších, „není z tvrzení žalobce zřejmé, že právě dvě v žalobě konkrétně označené částky si žalovaný ponechal“ a že „právě tyto dvě žalované částky (160.000,- Kč ze dne 13.6.2005 a 100.000,- Kč ze dne 5.9.2005) jsou těmi částkami, které si měl žalovaný ponechat, tedy proč právě tyto dvě částky jsou těmi, které nebyly žalovaným do pokladny žalobce vráceny“. Bez těchto tvrzení nelze dojít k závěru, že „žalovaná částka vznikla jako škoda právě v příčinné souvislosti s převzetím v žalobě uvedených konkrétních částek 250.000,- Kč a 100.000,- Kč proto, že právě tyto dvě částky žalovaný do pokladny nevrátil“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu (do jeho zamítavého výroku o věci samé) podal žalobce dovolání. Po podrobné rekapitulaci průběhu řízení namítl, že se odvolací soud odchýlil od judikatury odvolacího soudu, jestliže dospěl k závěru, že tvrzení žalobce v projednávané věci jsou nedostačující. Žalobce má za to, že k tomuto řízení tvrdil a prokazoval všechny rozhodné skutečnosti (porušení pracovních povinností, vznik škody, příčinnou souvislost, zavinění). Tvrdil a prokazoval, že žalovaný jako ředitel převzal určité peněžní prostředky žalobce (částku 260.000,- Kč), „ale dodnes je žalobci nepředal“ (nedal je do pokladny, nevložil je na účet, nepředal je jednatelce žalobce, ani je nepoužil pro potřeby žalobce). Jde přitom „o negativní skutečnost, kterou žalobce nemusí a nemůže prokazovat“. Podle názoru žalobce „už není jeho povinností tvrdit, co s převzatými finančními prostředky žalovaný učinil (to není z hlediska vzniku škody relevantní skutkové tvrzení)“. Podstatné je, že žalovaný dodnes žalobci nepředal (neodevzdal, nevrátil) žalovanou částku, ač si byl vědom, že ji má odevzdat. Tímto jednáním zaviněně porušil svou povinnost, neboť jednal v rozporu se závazným pokynem

jednatelky žalobce, a žalobci tím vznikla škoda ve výši 260.000,- Kč. Tvrdit a prokázat to, jak s převzatými částkami žalovaný naložil, tíží žalovaného. Podle mínění žalobce má tvrzená škoda „podobu schodku“ na svěřených hodnotách, přičemž – jak zdůraznil - i u obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu zaměstnanec nese odpovědnost za vzniklý schodek, „rozdíl je pouze v tom, jaká je pozice zaměstnance při prokazování zavinění“. Kromě toho žalobce vyslovil názor, že i když žalovaný původně převzal finanční prostředky žalobce důvodně, tento právní důvod později odpadl (jakmile žalovaný přestal být ředitelem žalobce, nebyl již oprávněn s nimi jakkoli disponovat), a tudíž tyto peněžní prostředky „představovaly jeho bezdůvodné obohacení, které měl žalobci vydat“. Žalobce navrhl, aby dovolací soud rozsudek odvolacího soudu v napadeném rozsahu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a občanského soudního řádu) věc projednal podle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění účinném do 31.12.2013 (dále jen „o.s.ř.“), neboť řízení v projednávané věci bylo zahájeno přede dnem 1.1.2014 (srov. čl. II bod 2 zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony). Po zjištění, že dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu bylo podáno oprávněnou osobou (účastníkem řízení) ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř., se nejprve zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští (§ 236 odst. 1 o.s.ř.).

Není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešená právní otázka posouzena jinak (§ 237 o.s.ř.).

V posuzované věci záviselo rozhodnutí soudů na vyřešení právní otázky, jaké rozhodující skutečnosti je žalobce (poškozený zaměstnavatel) povinen tvrdit a prokázat v řízení o náhradu škody podle ustanovení § 172 odst. 1 zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce (ve znění účinném do 31.12.2006). Vzhledem k tomu, že při řešení této otázky se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu, dospěl Nejvyšší soud České republiky k závěru, že dovolání žalobce je podle ustanovení § 237 o.s.ř. přípustné.

Po přezkoumání rozsudku odvolacího soudu ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř., které provedl bez jednání (§ 243a odst. 1 věta první o.s.ř.), Nejvyšší soud České republiky dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba posuzovat - vzhledem k tomu, že se žalobce domáhá náhrady škody, která mu měla vzniknout v období od 1.6. do 13.9.2005 - podle zákona č. 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 31.12.2005, tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon č. 413/2005 Sb., o změně zákonů v souvislosti s přijetím zákona o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti (srov. § 364 odst. 2 zákona č. 262/2006 Sb., zákoník práce) – dále též jen „zák. práce“.

Podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce zaměstnanec odpovídá zaměstnavateli za škodu, kterou mu způsobil zaviněným porušením povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním. Zaměstnavatel je povinen prokázat zaměstnancovo zavinění s výjimkou případů uvedených v § 176 a 178 (§ 172 odst. 3 zák. práce).

Citované ustanovení upravuje tzv. obecnou odpovědnost zaměstnance za škodu vzniklou zaměstnavateli. Předpokladem pro vznik této odpovědnosti je porušení pracovních povinností zaměstnancem, vznik škody, příčinná souvislost mezi porušením pracovních povinností a vznikem škody (tzv. kauzální nexus) a zavinění na straně zaměstnance. Ke vzniku povinnosti k náhradě škody je zapotřebí, aby všechny předpoklady byly splněny současně; chybí-li kterýkoliv z nich, nárok, a tedy ani povinnost k zaplacení, nevzniká.

Škodou se rozumí újma, která nastala (projevuje se) v majetkové sféře poškozeného (majetková újma) a je objektivně vyjádřitelná v penězích. Skutečnou škodou, kterou je zaměstnanec, jenž odpovídá za škodu podle ustanovení § 172 zák. práce, povinen nahradit zaměstnavateli (§ 179 odst. 1 zák. práce), je nastalé zmenšení majetku poškozeného zaměstnavatele. Ušlým ziskem, jehož náhradu může zaměstnavatel po zaměstnanci kromě náhrady skutečné škody požadovat v případech škody způsobené úmyslně (§ 179 odst. 3 zák. práce), je majetková újma spočívající v tom, že u poškozeného zaměstnavatele nedošlo ke zvýšení (rozmožnění) majetku, které bylo možné - nebýt škodné události - s ohledem na pravidelný běh věcí důvodně očekávat (srov. např. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 21.1.2004 sp. zn. 21 Cdo 1852/2003). O porušení povinností při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním jde tehdy, jedná-li zaměstnanec (v podobě konání nebo opomenutí) při plnění pracovních úkolů nebo v přímé souvislosti s ním v rozporu s povinnostmi, které mu byly stanoveny právními předpisy, vnitřními předpisy, pracovní smlouvou nebo pokynem nadřízeného vedoucího zaměstnance. Porušení pracovních povinností zaměstnancem (protiprávnost jeho jednání) vyjadřuje objektivní stav, který tu buď je nebo není a který nastává bez ohledu na to, zda zaměstnanec ho chtěl způsobit nebo zda věděl, že může nastat (srov. například odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 13. 8. 2002 sp. zn. 21 Cdo 1111/2001, uveřejněného pod č. 199 v časopise Soudní judikatura, roč. 2002). O vztah příčinné souvislosti mezi škodou a porušením pracovních povinností zaměstnancem se jedná tehdy, vznikla-li tato škoda (došlo-li ke zmenšení nebo k nerozmožnění majetku zaměstnavatele) následkem porušení těchto povinností, tj. bez jejich porušení by škoda nevznikla tak, jak vznikla (srov. např. odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu České republiky ze dne 21.2.2002 sp.zn. 21 Cdo 300/2001). Posledním předpokladem vzniku obecné odpovědnosti zaměstnance za škodu je zavinění, které vyjadřuje psychický (vnitřní) vztah zaměstnance ke svému jednání (konání nebo opomenutí), jímž porušil své pracovní povinnosti, a ke škodě jako následku takového protiprávního jednání.

V občanském soudním řízení sporném platí – jako projev zásady projednací - povinnost účastníků vylíčit (pravdivě a úplně) všechny pro rozhodnutí významné skutečnosti [§ 101 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] a povinnost označit důkazy k jejich prokázání [§ 101 odst. 1 písm. b), § 120 odst. 1 o.s.ř.]. Obě povinnosti jsou ve vzájemné jednotě. Povinnost tvrzení je předpokladem povinnosti důkazní. Tedy aby mohl účastník rozhodné skutečnosti prokázat, musí je především tvrdit. Povinnosti tvrzení může žalobce dostát již v samotné žalobě nebo může tyto skutečnosti uvést (doplnit) v průběhu řízení. Určení těchto skutečností závisí na právní kvalifikaci skutku soudem. Které skutečnosti jsou právně významné, je dáno skutkovou podstatou (hypotézou) hmotněprávní normy, jež má být ve věci aplikována. Tato norma zásadně určuje jednak rozsah povinnosti tvrzení a z ní vyplývající důkazní

povinnosti, resp. důkazního břemene, tj. okruh skutečností, které musí být jako rozhodné prokázány, a jednak nositele této povinnosti. Jestliže žalobce neuvede všechny potřebné skutečnosti (nesplní povinnost tvrzení) a tyto skutečnosti ani jinak nevyjdou najevo, je následkem rozhodnutí, ve kterém soud rozhodne pro nedostatek potřebných zjištění (z důvodu neunesení břemene tvrzení) v jeho neprospěch.

V právní teorii i soudní praxi nejsou pochybnosti o tom, že z vymezení obsahu povinnosti tvrzení a důkazní povinnosti v ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce (z hypotézy této právní normy) vyplývá, že v řízení o náhradu škody podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce má žalobce (poškozený zaměstnavatel) procesní povinnost tvrdit [srov. § 101 odst. 1 písm. a) o.s.ř.] a posléze i prokázat [srov. § 101 odst. 1 písm. b) a 120 odst. 1 o.s.ř.] všechny výše uvedené předpoklady potřebné pro vznik odpovědnosti za škodu (k tomu srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25.9.2014 sp. zn. 21 Cdo 2811/2013, uveřejněný pod č. 24 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2015, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 18.3.2008 sp. zn. 21 Cdo 480/2007, uveřejněný pod č. 77 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 2008, nebo rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 21.2.2002 sp. zn. 21 Cdo 300/2001).

V posuzovaném případě se z obsahu spisu podává, že se žalobce domáhá náhrady škody ve výši 260.000,- Kč, která mu měla vzniknout v období od 1.6. do 13.9.2005, kdy u něj žalovaný působil jako jeho ředitel. Tvrdí přitom, že žalovaný z pozice ředitele „převzal“ konkrétní finanční prostředky z majetku žalobce, avšak žádnou možnou formou (buď vkladem do pokladny žalobce, vkladem na účet žalobce, předáním jednatelce žalobce nebo jinou platbou ve prospěch žalobce) je dosud nepředal v plné výši zpátky žalobci, ačkoliv si musel být vědom toho, že tak má podle pokynu zaměstnavatele učinit. Tímto jednáním měl žalovaný způsobit žalobci škodu (spočívající ve zmenšení jeho majetku) ve výši žalované částky 260.000,- Kč. S názorem odvolacího soudu, že tyto údaje, které žalobce uvedl ke splnění své povinnosti tvrzení, „nejsou postačující“, dovolací soud nesouhlasí.

Je jistě správné, jak uvažuje odvolací soud, že v posuzované věci je povinností žalobce, aby „tvrdil a prokázal, že žalovaný převzaté peníze zaviněně použil v rozporu s pracovními povinnostmi“. Přehlíží však, že této povinnosti lze nepochybně dostát tvrzením, že žalovaný dosud neodevzdal (nevrátil, ponechal si) peníze „převzaté“ od zaměstnavatele (žalobce), o nichž věděl, že podle pokynu zaměstnavatele jsou určeny k jinému účelu, než pro jeho potřebu, které znamená vyličení (konkretizaci) rozhodných skutečností, z nichž žalobce dovozuje zaviněné porušení pracovních povinností zaměstnancem, jako předpokladu odpovědnosti za škodu podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce. Budou-li tyto skutečnosti (jednání žalovaného v rozporu s pokynem zaměstnavatele) prokázány, unesl žalobce ohledně tohoto odpovědnostního předpokladu břemeno tvrzení i břemeno důkazní. Bude-li se chtít žalovaný proti tomuto tvrzení žalobce úspěšně bránit, musí (měl by) tvrdit, že „převzaté“ peníze některou z možných forem (buď vkladem do pokladny žalobce, vkladem na účet žalobce, předáním jednatelce žalobce nebo jinou platbou ve prospěch žalobce) odevzdal (vrátil) nebo že pro ponechání žalované částky existoval nějaký právní důvod, a o svém tvrzení nabídnout důkazy. Proto oproti názoru odvolacího soudu není vyloučeno, aby žalovaný v rámci své procesní obrany tvrdil a prokazoval, „jak s penězi naložil“.

Odvolací soud spatřuje neúplnost skutkových tvrzení žalobce rovněž v tom, že „z tvrzení žalobce není zřejmé, že žalovaná částka vznikla jako škoda právě v příčinné souvislosti s převzetím v žalobě uvedených konkrétních částek 250.000,- Kč a 100.000,- Kč proto, že právě tyto dvě částky žalovaný do pokladny nevrátil (v plné výši)“. Uvedený nedostatek však v posuzované věci neznámá, že žalobce neuvedl všechny rozhodné skutečnosti (nesplnil povinnost tvrzení), nýbrž to, že žalobce podle názoru odvolacího soudu (prozatím) neprokázal (není schopen prokázat), že jím tvrzená škoda je v příčinné souvislosti s porušením pracovních povinností zaměstnance (žalovaného). Kdyby tomu tak skutečně bylo, měl by však závěr soudu vyznít v neprospěch žalobce nikoli z důvodu, že žalobce nesplnil povinnost tvrzení (neunesl břemeno tvrzení), nýbrž proto, že žalobce ohledně tvrzených skutečností neunesl důkazní břemeno.

Při posuzování důvodnosti uplatněného nároku podle hmotného práva, tedy v daném případě podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce, ovšem bude nutno v první řadě postavit najisto samotný vznik škody. Žalobce musí v řízení o náhradu škody především prokázat, že mu vznikla škoda, spočívající ve zmenšení jeho majetku, a v jaké výši. Prokazování tohoto předpokladu na prvním místě se jeví jako praktické proto, že není-li prokázán vznik škody, nelze ani požadovat (žalovat) její náhradu a uplatněný nárok žalobce na náhradu škody je tak bez dalšího neopodstatněný. Zároveň odvolací soud neopomene, že v případě, že nebude možno uplatněný nárok posoudit jako náhradu škody podle ustanovení § 172 odst. 1 zák. práce, nelze vyloučit jeho posouzení podle hmotněprávních norem upravujících bezdůvodné obohacení zaměstnance (§ 243 zák. práce) jen s poukazem na skutečnost, že žalovaný převzal žalovanou částku „důvodně“. Názor odvolacího soudu zde nebere dostatečně v úvahu, že bezdůvodným obohacením je podle ustanovení § 243 odst. 2 zák. práce také prospěch získaný bez právního důvodu, přičemž je lhostejné, zda tento důvod nikdy neexistoval nebo zda byl původně dán a později odpadl.

Z uvedeného vyplývá, že rozsudek odvolacího soudu spočívá na nesprávném právním posouzení věci; protože nejsou podmínky pro zastavení dovolacího řízení, pro odmítnutí dovolání, pro zamítnutí dovolání a ani pro změnu rozsudku odvolacího soudu, Nejvyšší soud České republiky tento rozsudek zrušil (§ 243e odst. 1 o.s.ř.). Vzhledem k tomu, že důvody, pro které byl zrušen rozsudek odvolacího soudu, platí i na rozsudek soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud České republiky rovněž toto rozhodnutí a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243e odst. 2 věta druhá o.s.ř.).

Právní názor vyslovený v tomto rozsudku je závazný; v novém rozhodnutí o věci rozhodne soud nejen o náhradě nákladů nového řízení a dovolacího řízení, ale znovu i o nákladech původního řízení (§ 226 odst. 1 a § 243g odst. 1 část první věty za středníkem a věta druhá o.s.ř.).

Proti tomuto rozsudku není přípustný opravný prostředek.

V Brně dne 22. srpna 2017

JUDr. Zdeněk Novotný
předseda senátu

www.nsoud.cz

2018 - MPSV, TREXIMA, spol. s r.o.